

INSECTES DE MALLORCA, (ARTÁ Y CAPDEPERA)

PER EN

LLORENS GARCÍAS Y FONT

Seguint la tasca empresa en Desembre de l' any 1904 y desitjós ara com sempre de donar a conèixer a n' els llegidors del BUTLLETÍ les riqueses que la Providencia ha escampat per la nostra Roqueta, compreses part en els resultats de les meves excursions per els plans y montanyes d' aquest recó de l' Illa, continuaré en aquesta comunicació la llista d' insectes en aquella fetxa comensada, am la variant de que, així com en aquella eran sols els coleòpters l' objecte preferit de la meva observació, en aquesta, seguint el consell d' un distingit soci honorari de la nostra INSTITUCIÓ, de recullir tot lo que se presenti, encare que sigui de branques molt distintes de l' Historia Natural, anotaré les troballes fetes en altres ordres d' insectes, a la determinació dels quals han contribuït distingits entomòlechs, socis també de l' Institució: a tots don les més corals mercés, particularment al amic F. Ferrer y Vert, que m' ha determinat casi tots els coleòpters y lepidòpters.

EXCURSIÓ A S' ATALAYA-VEYA (CAPDEPERA)

Pe'l Juriol d' antany el jove metje en Miquel Sureda me convidá a una excursió a s' Atalaya-veya; m' explicá l' itinerari y no vaig ésser molt mal de ginyar per partir al endemà 24.

A les 4 del matí després de pendre un café a can Manyol, única taberna oberta en aquella hora, y explicar nostra idea a n' els poch tertulians que hi havia, sortirem d' Artá pe'l camí de sa Torra, atravessarem el Cos y a devers les 6 passarem per les cases de la possessió, aturantme uns minuts per cassar en els *cartes de formatjar* (1), ahont vaig recullir *Tillus*, *Larinus* y *Oxithyrea*: un bon tros passat les cases mos aturarem per pendre un refors y seguir després nostra llarga exida.

Acabat de barenar, vaig passar el salabret per un sens fi de lletreres (*Euphorbia*), que poblaven el sementer de l' Angel, aga-

(1) *Cartes de formatjar* sol haverni a totes les possessions que tenen ovelles y fabriquen formatge durant la desmamada dels anyells, empleant les flors per la coagulació de la llet.

fant alguns hemípters *Sehirus*, *Carpocoris*, *Stenoccephalus*, y coleòpters *Chilocorus*, *Ditomus*, *Spermophagus*, *Agrilus*, *Psilotrrix*, *Stenopterus*, *Oedemera*, *Coccinella*, *Ecochomus*, *Mordella*, *Danacaea*, *Sitones*; regirant les pedres trobi *Asidas*, *Percus*; en els excrements *Scarabaeus*, *Onitis*, *Gymnopleurus*, *Copris*, *Ontophagus*; saltant pe'l camí *Agriotus* y *Gonocephalum*. A ma esquerra y per un ample sementer seguirem directament cap a les cases de na Nyana, ahont haviam determinat dinar. De cop y assustada segurament per la remor que nostres passes feyen ferint el rostay, s' axeca una llebra que no hauriem aturat encare que mos haguessim fet sang en els jonoys; després d' alguns llaments per haver deixat l' escopeta, seguirem envant, y la rabiada presa am la llebra me va passar am la troballa d' un *Cryptocephalus* molt pulit y la *Hispa testacea*, demunt el *Cistus salviaefolius*.

L' ample llitera del torrent, d' uns sis metres de fondaria, mos aturá un poquet, per no porerlo passar a qualsevol lloch, y per un tirenyet baxarem y l' atravessarem, trobant el *Scolopendrium Hemionitis* y un *Helix* molt hermós; als pochs minuts arribarem a la posada, descansarem un poch, refrescarem els esperits y encarregarem a n' en Climent, el guía de sa Cova de s' Ermita, qu' ens preparés un dinar per les 10 y mitja, al entretant naltros arribarem a la platja atravessant am un llantet l' estany de Canyamel.

Entre canyes y boves, passarem l' estany contemplant y admirant la Natura; sols el cant dels aucells alteraba la quietut d' aquella diada.

Arribats al mar prenguerem un bany, aplegantse després mon company á uns carabiners que estaven al axoplug del calent sol baix dels Pins de ses Vegues, mentres jo 'm dedicava á l' exploració del arenal: no 's feren esperar les *Cicindeles* que passaren á ocupar un lloch dins el pot de la bencina; sota les pedres vaig agafar *Stenosis*, *Pimelia*, *Tentyria*, *Saprinus*; passant el salabret per les plantes agafi *Hispas*, *Apion*, *Tychius*, *Spermophagus*, *Criptocephalus* y altres qu' están per determinar; els ortópters *Acrida nasuta*, *Acridium*, *Acrotylus* y els hemípters *Lygaeus*, *Carpocoris* y *Stenoccephalus*: baix d' unes pedres, en el pinar, vaig cassar el *Crypticus gibbulus* y á uns romanins la *Chrysomela americana*.

No vaig dexar de recullir també algún molusch, *Helix*, *Cochlicella*, *Clausilia*, *Tudora* y *Ferrussacia*.

A quarts d' onze atravessarem altre volta l' estany observant

algunes *Libellules*; arribarem á na Nyana á punt per menjarnos un suculent arrós. Mitjdia el sol senyava á n' els penyals del cim de la montanya: quan acabarem de dinar mos axecarem de sa taula, carregarem els trastets y les cames dalt el coll per no cansarnos tant, y cap amunt s' ha dit, á pujar dalt s' Atalaya. El sol picava de bondeveres, ni un alé de vent venia a refrescar nostra encesa cara; de dalt poguerem contemplá l' inmens pla que desde el mar s' extén entre el macís de Son Jordi a Son Servera y el de S' Eretat á Capdepera, fins aprop d' Artá y en direcció de Llevant á Ponent y Mestral; á Tramontana el macís d' Artá am sos pichs més enlairats Ferrutx y Atalaya-Freda, á Llevant y aloch l' inmensa mar, calma com una bassa d' oli, am qualque veleta blanca, barqueta d' intrépits mariners, els coloms marins volant delitosos cap a la penya brava del Cap Vermey y les gavines capficantse famolenques per cassar qualque pexet; una vegada més admirarem el poder del Creador.

Baxarem per la part de Llevant, y com que's feya tart y havíem de correr molt per retornar al poble, aquí acaba l' importancia científica de l' excursió, perque la resta del camí la ferem molt depressa. En els penyals de la vessant vaig recullir *Helix* iguals á n' els del torrent y vegí abundant la *Digitalis dubia* sense flor.

La montanya es pelada com totes les de la comarca; sols hi vegeten algunes mates, qualque peu de *Hipericum Balearicum* y *carrizeres*; mes avall s' entra á la zona dels pins. A les 5 arribarem á la Font de sa Cala, ahont vaig cassar alguns *Polystes*; passarem pe'l Carregador y agafí l' *Argynnis pandora* y alguns himenópters, seguint després per Capdepera y agafant la carretera d' Artá, ahont arribarem bons y contents.

Llista d' especies recullides (1)

ORTOPTERS

* <i>Locusta viridissima</i> L.	* <i>Acrotylus insubricus</i> Scop.
* <i>Forficula auricularia</i> L.	* <i>Epacromia strepens</i> Latr.
<i>Mantis religiosa</i> L.	<i>Pachytylus danicus</i> L.
<i>Bacillus</i> Rossi, Fabr.	* <i>Anisolabis mæsta</i> Gené.
* <i>Acrida nasuta</i> L.	<i>Gryllotalpa vulgaris</i> Latr.
* <i>Acridium peregrinum</i> L.	

(1) Les especies que duhen estrelleta son les agafades en aquesta excursió.

HEMIPTERS

Nepa cinerea L.	* Nezara prasina L.
* Cicada plebeja L.	* Carpocoris lunulatus Fabr.
* Graphosoma lineatum L.	* — baccarum L.
* Lygaeus militaris Fab.	Stenocephalus agilis Scop.
Centrocarus spiniger Fab.	Macrocytus brunneus Fabr.
Notonecta glauca L.	Pirates hybridus Scop.
Naucoris maculatus Fabr.	Solenosthedium lynceum Fab.
* Schirus dubius Scop.	

COLEOPTERS (1)

* Cicindela flexuosa Fabr.	Blechrus glabratus, Duft.
* — — var, lunata	Haliphus badius Aubé.
Beuth.	Agabus bipustulatus Lin.
Nebria brevicollis Fabr.	Colymbetes coriaceus Lap.
Brosicus insularis Pioch.	Dytiscus marginalis Lin.
Tachys quadrisignatus Duft.	Cybister Roeseli Fabr.
Harpalus, sp?	Cereyon flavipes Fabr.
Bedelina circumseptus Gené.	Sphaeridium scarabaeoides F.
Orthonus balearicus Pioch.	Creophilus maxillosus Lin.
Sunius bimaclulatus Er.	* Tentyria Schaumi Kraatz.
— melanurus? Küst.	* Stenosis intricata Rtt.
Trogosita Mauritanica L.	Akis acuminata Fabr.
Silvanus surinamensis Lin.	— punctata Thum.
Dermestes Frischii Kugel.	* Pimelia cribra Sol.
Anthrenus verbasci Lin.	* Crypticus gibbulus Queens.
Hister duodecimstriatus Schr.	* Gonocephalum rusticum Oliv.
* Saprinus apricarius? Er.	* Mordella fasciata F.
* Scarabaeus laticollis Lin.	Meloe variegatus Donov.
* Gymnopleurus Sturmii Mac.	* Oedemera lurida, Marsh.
* Onitis furcifer Rossi.	* — flavipes Fabr.
* — Olivieri Ill.	* Sitones lineatus Lin.
Aphodius scybalarius Ill.	Brachyderes caudatus.
Ammoeccius elevatus Oliv.	Brachycerus plicatus Gyll.
* Anthaxia nitida Rossi.	Lixus Ascanii Lin.
— Crossus Vill.	Larinus ursus Fabr.
Ptosima flavoguttata Ill.	* — flavescens Germ.
— —	Rhytirrhinus dilatatus Fabr.
var. 6, maculata Herb.	Hypera crinita Dej.
* Agrilus derasofasciatus Lacor.	Sphenophorus piceus Pall.
Chrysobothrys affinis, Fabr.	Calandra granaria Lin.

(1) Totes les especies que se citan en aquesta llista no les vaig citar en ma primera contribució (Butll. Inst. Cat. Hist. Nat., any 1904, pág. 116 á 119) y algunes agafades en aquesta excursió sols les anomenem en la ressenya de la matexa, am son nom genèrich.

- Drasterius bimaculatus* Rossi. * *Apion frumentarium* Lin.
 * *Agriotes sordidus* Ill. * *Spermophagus cardui* Gyll.
Atelestus brevipennis Lap. * *Stenopterus ater* Lin.
Ebaeus glabricollis Muls. ♀ *Pogonochaerus Perroudi* Muls.
Agapanthia cardui Lin. *Cassida vittata* Vill.
Macrolenes ruficollis Fabr. (1) — *nobilis*, Lin.
 * *Criptocephalus luridicollis* Suff *Adalia bipunctata* Lin.
Chrysomela erythromera Luc. * *Chilocorus renipustulatus* Scrib.
 * *Hispa testacea* Lin. * *Exochomus 4 pustulatus* Lin.
 * *Psilotrix nobilis*, Ill.

LEPIDOPTERS

- * *Papilio Machaon* L. *Argynnis Pandora* L.
 * *Pieris rapæ* L. *Epinephele Jurtina* L.
Leucophasia sinapis L. *Zeuzera pyrina* L.
 * *Colias edusa*, Fabr. *Acherontia atropos* L.
 * — — var. *Helice* Hb. *Sphinx convolvuli* L.
Charaxes Jasius L. *Deilephila euphorbiæ* L.
 * *Vanessa atalanta* L. * *Macroglosa stellatarum* L.
 * — *cardui* L. * *Plussia gamma* L.

HIMENOPTERS

- * *Apis mellifica* L. *Vespa vulgaris* L.
 * *Bombus terrestris* L. * *Polistes gallicus* L.
 * *Xilocopa violacea*, L. * *Samofila hirsuta*.
Scolia flavifrons Fabr.

(Mallorca) Artá, Mars de 1907.

LA ANDESITA ANFIBÓLICA DE VILACOLÚM (EMPORDÀ)

Tots els estudis publicats fins al present referents á la regió volcànica del nord-est de Catalunya consideren á les manifestacions eruptives com á plenament quaternaries, y axís ho demostren la natura dels productes llurs y les relacions estratigráfiques. Jo mateix al parlarne he defensant semblant cosa, seise ni apuntar que les erupcions quaternaries poguessen haver sigut precedides d' al-

(1) Aquesta especie fou citada en ma primera comunicació amb el nom de *Labidostomis bimaculata*? nom que rectificam.